

КАК ГОВОРИМ У НАС ЗА СЕКСУАЛНОСТТА И ИНТИМНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

доц. д-р Румен Бостанджиев
Бургаски свободен университет

HOW WE TALK IN BULGARIA ABOUT SEX AND INTIMATE RELATIONS

Assoc. Prof. Dr. Roumen Bostandjiev
Burgas Free University

РЕЗЮМЕ: Статията разглежда словесния набор и изразните подходи, които днес се използват у нас за назоваване и обсъждане в публичното пространство на различни теми, свързани със сексуалността и интимните отношения. Констатира се дефицита на адекватна лексика, което се превръща в сериозен проблем за културното и диференцирано комуникиране и осмисляне на тази изключително важна част от човешкия ни опит, която има сериозно значение както за здравето и благополучието на отделния човек, така и за просперитета на семейната общност и пълноценното развитие на децата. Статията предлага идеи за хуманизиране и култивиране на мисленето ни в тази област, чрез целенасочено и активно създаване на един по-богат и цивилизован език, принос за което биха имали основно експертите от областта на хуманитаристиката.

Ключови думи: *сексуалност, интимни отношения, деликатни теми, мръсни думи*

ABSTRACT: This article discusses the topic of public speaking on topics, linked with sexuality and intimate relations. It noticed an absence of appropriate vocabulary for expression and communication in this important field of our private and social experience. Some ideas for improvement of public language on this topic are suggested, requiring active involvement of humanitarian experts

Key words: *sexuality, intimate relations*

Увод:

Размишленията ми на тази тема се породиха по време на моноспектакъла „За секса, политиката и други проЗташки неща“ по текст на Митко Динев¹, неповторимо представен от актьора Николай Урумов в „Студио 5“ на НДК в София този сезон (2012 г.). Представлението хвърля камък в застоялите води на лицемерното ни благоприличие, но безцеремонното дефилиране на роля „неприлични“ думи по сцената поставя и много сериозни въпроси, които неумолимо се

¹ http://mitko-dinev.com/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=16&Itemid=37

прокрадват през сълзите искрен смях. Тези въпроси постоянно изплуват в публичното ни пространство, независимо от срамежливият ни отказ да ги видим. През последните години журналисти като Мартин Карбовски и шоумени като Слави Трифонов, постоянно привличат вниманието върху себе си, разчупвайки привычните табута на благоприлично говорене. За съжаление самоцелното прозласяне на „мръсни думи”, дори и под прикритието на червени точки, трудно може да се приеме за принос в изграждането на една нова, по-откровена и диференцирана словесна култура в тази област. Също толкова безпомощни са и псевдоакадемичните пенсионерски брътвежи, както и руско-българското сексуално огромяване, гарнирано с плоски смешки, които явно подценяват значимостта на тематиката, свеждайки я единствено до просташко забавление.

А това как говорим за най-съкровените си чувства и отношения е ВАЖНО!

Важно е защото светът, който конструираме в главите си е изграден от думите, с които означаваме нещата. Ако човек не може да опише с думи дадено свое чувство, действие или отношения, то просто остава в друга вселена, недостъпна за разума. Така реалността, която всеки от нас създава и носи в себе си, не е съставена само от субективните ни образи, сглобени от сетивните усещания. Тя е сложна и динамична конструкция, съставена от безброй строителни елементи, които откриваме в културата си – думите.

Думите ни позволяват да разберем кои сме, чрез тях разказваме на света за себе си, те ни служат постоянно да изграждаме и преизграждаме представата за собствената си същност, личната си история и отношенията ни със значимите за нас хора.

„Мръсните” думи реално замърсяват и интоксикират съзнанието с просташката и цинизма, вградени в тях. Още по-страшно е обаче, когато изчистили езика си от тези непристойни думи, ние оставаме безсловесни по отношение на значими части от опита и преживяванията си. Така огромното богатство на най-съкровения ни живот остава невидим, неназован и неразбран, вън от културното ни самосъзнание и споделяне.

Каква е причината в езика ни да отсъстват приемливи думи, с които да говорим за любовните си страсти, копнежи и действия. Да назоваваме диференцирано, богато, естетично и с нужната чувствителност този толкова важен аспект от емоционалното ни битие?

Важни следи към отговора на тези въпроси ни дават трудовете на редица наши народопсихолози и изследователи на еротичната тема – Ст. Гидиков (1934), Ив. Хаджийски (1966), К. Василев (1974), В. Проданов (1984).

Единодушно е мнението на тези автори за т.н. „полова свитост” на българина. Терминът е въведен за пръв път от Стефан Гидиков (1934) и с него той означава потиснатостта и недоразвитостта в сексуално-еротичните преживявания на българина. Главен принос за това се приписва на вековете живот в робство и подтисничество, които са нарушили представите за лична и сексуална неприкосновеност и защитно са принуждавали българина да ограничава жизнерадостните си

еротични изяви поради страх от насилие. По думите на Кирил Василев (1974) в тази обстановка нашенеца не е имал „време и охота да мисли за личните удоволствия, за пълното епикурейско задоволяване на сексуалната си жажда” (с.596). Вместо това, той е бил принуден постоянно да се прикрива и да се пази за да не стане жертва на драматично насилие, подобно на това, представено в класическия български филм „Козият рог”.

Аскетичната тенденция, оказваща влияние върху изграждането на сексуалния мироглед при българите, има дълбока традиция. Тя започва от ранното християнство и се развива в аскетизма на хайдутството и това на еснафа от времето на българското Възраждане, чудесно описани от Иван Хаджийски (1966). Естествено продължение е т.н. „революционен аскетизъм”, присъщ на работническите движения, партизанството и антифашистката борба. Социалният патос на това време е третираше всяко отдаване на любовни страсти и удоволствия като предателство спрямо доминиращата класова и революционна кауза. След промените от 1944 година у нас тази аскетична нравственост се лансира и утвърждава като доминираща. На преден план е „социалистическият колективизъм”, който повелява подчиняване и потискане на всичко лично в името на колективните усилия за ускорено изграждане на „светлото бъдеще”. Ивайло Знеполски (1985) много точно е предал отношението към сексуалната тематика през този период. Тя бе представяна десетилетия наред „като ненужна, отклоняваща, пречеща да се постигнат предначертаните цели от ежедневната активност,..... като лукс, елемент от пометения свят на бившите паразитни съсловия” (с.117). В тоталитарната епоха всяко намекване за сексуалността рискуваше да предизвика обвинения в „идеологическа диверсия”, „морално разложение” или най-малкото да се разглежда като безсмислено занимания с нещо непристойно и маловажно. Това отношение и днес е здраво вкоренено в разбиранията на голяма част от представителите на по-старите поколения у нас.

Цялостното въздействие на всички изброени фактори води до това, че за българина „... половостта не е жизнерадостно състояние, което трябва да се изживее с неприкрит душевен ентузиазъм, а по-скоро остър физиологичен копнеж, който обаче е подтиснат и свит и всички негови прояви носят отпечатък на сдържаност, скритост и стеснителност. Всяко сантименталничене и романтизъм му се вижда празна работа, губи време, което го понижава в общественото мнение като сериозен делови човек” (Ст. Гидиков, 1934, с. 124-125). Тази особеност се проявява както в реалното поведение, така и в стила на говорене по тези теми. И в двата случая експресията се характеризират с първична и елементарна изразност, тремавост и грубоватост, липса на нюанси и смислова дълбочина.

В същото време, навярно компенсаторно, „сексуалната потентност” на българина е изведена в особено престижна позиция като елемент от перченето ни пред други нации и изграждането на съмнително национално самочувствие. Половата мощ на българина е „главен терен на утвърждаване на националната чест” според Васил Проданов (1984, с.174). Любопитно е обаче, че тази „полова мощ” се разбира единствено в количествено отношение като свързана единствено с

природни дадености (размери) и технически рекорди, а не като проява на емоционално-чувствени умения, свързани с любовното изкуство, присъщо на източния хедонизъм.

Не случайно сексуалната ни култура носи категоричния белег на патриархалната традиция. Силата в секса се свързва предимно с мъжката роля и представите за мачизъм (груба физическа сила, упражняване на власт и контрол, емоционална твърдост и стереотипно следване на утвърдени поведенчески модели, ясно дефиниращи половите роли). Женските характеристики в сексуално-еротичната сфера – чувствителност, деликатност, гъвкавост, разбиране, подкрепа, толерантност и пр. или напълно отсъстват от културното полезрение, или само бегло са загатнати в публичното отношение по тези теми.

Ако се опитаме да обобщим сложното културно наследство и актуалното присъствие на смислови влияния върху мисленето, преживяването и говоренето ни в областта на сексуалността и интимните отношения днес, то бихме могли да обособим няколко културни филтъра, през които се пречупва съзнанието ни.

Кои са тези филтри

Без да се впускам в изчерпателен преглед по темата, ще маркирам само някои от най-често използваните филтри за модулиране на публичното ни мислене и говорене на сексуални теми:

1. Християнският филтър

Съвременната българска култура като част от Европейската култура е носител на християнски традиции. Макар и значението на християнството да е значително по-слабо за нашия народ, в сравнение с религиозния фанатизъм, присъщ на други европейски нации (В. Проданов, 1984), то дава идеологическата основа на антисексуалната аскетична традиция, за която вече стана дума. По ред причини християнството обявява за греховно сексуалното и плътското. Ценна е единствено духовната (освободената от еротични елементи) любов. Типично за тази традиция е поляризирането и отцепването на единните същности, при което полярностите драматично се противопоставят. Богът и Дявола, Доброто и Злото, Любовта и Секса са изрази на това дихотомно мислене. И въпреки, че по-голямата част от съвременните българи не са фанатично вярващи, следите на аскетичното антисексуално християнско мислене не е трудно да се открият и в съвременното ни съзнание. Затова чувстваме вина и срам от всичко, свързано с пола, голотата и еротиката. Трудно ни е да свържем тези понятия с красотата, благородството и духовната извисеност. Дълбоко в себе си сме свикнали не само да се притесняваме от сексуалния речник, но и от правото си на еротично удоволствие, взаимността и свободата в интимните отношения, спонтанността и радостта от сливането на телесното и духовното. Хедонизмът не е присъщ за страдалческия ни манталитет, според който „много хубаво, не е на хубаво“, а мъченичеството е начин за духовно въздигане.

2. Филтърът на вулгарния материализъм

В съвременната ни култура значение се придава главно на физически осезаемите и количествено измеримите неща, а психичното се приема за нещо несериозно, което трябва да отстъпи пред материалното и телесното. Въпреки че Марксизмът-Ленинизмът вече не е на мода, повечето от хората у нас твърдо са убедени, че „битието определя съзнанието“, че материалните условия на живот – икономика, финанси, промишленост са „базата“, а съзнанието и културата са тяхна „надстройка“. При това съществува негласен консенсус, че с приоритет следва да се обслужват базисните аспекти на живота, докато надстроечните могат и да изчакат, поставени на втори план. Не случайно днешният българин много повече се грижи „да вдига самолета“, а не да поддържа огъня в сърцето на любимата. Много хора остават безкрайно изненадват, когато в лекарския кабинет узнават, че сексуалните им изяви могат да имат нещо общо с еротичните им преживявания и отношения. Вместо това, те обясняват всичко с „хормоните“, „нервната почва“ и „животинските инстинкти“. По стара традиция сексуалността се свързва с „телесната долница“, трагично откъсната от любовта, присъща на „духовната горница“. И тъй като за повечето хора духовното е нещо твърде абстрактно, за секса се говори главно с количествени категории, задължително ориентирани към някакви нормативни стандарти. От ранна възраст хората са тревожни за всичко, свързано с тяхната сексуалност, като се започне от размерите на половите органи и се свърши с честотата на сношенията и броя на оргазмите при тях. Сексът се мисли главно като действие – „права секс“, а не като преживяване. Поради свързаността си с телесното, медиците се приемат като основни експерти в тази област и в синхрон с медицинастичното мислене – сексуалните прояви се очаква да бъдат строго регламентирани в оценъчни диагностични категории, ясно разграничаващи „нормата“ от „патологията“, „здравословното“ от „извратеното“. Интересно е как в исторически план първият досег на науката до сексуалността е бил през опасностите, отклоненията и рисковете, с които тя е била свързвана. За секса или въобще не се е говорило, или ако се е отваряла дума, то е ставало за да сеzakлейми като нещо опасно, вредно и нездраво. Много често като родители ние повтаряме тази логика, започвайки да обясняваме на децата как „преждевременният полов живот“ може да е вреден, тъй като телата им още „не са съзрели“ достатъчно. Интересът към субективните преживявания, мотиви, отношения и личните избори често отсъства напълно в подобни разговори.

През последното десетилетие разговорите за секса бяха силно биологизирани, като акцента твърдо бе поставен върху „сексуалното функциониране“. Масовият търговски интерес към т.н. „секс хапчета“ (PDE5 инхибитори) стана повод за сексуалността да се говори единствено като за „еректилна функция“ или „дисфункция“. Специализираната литература по „сексуална медицина“ надвиши с пъти публикациите в областта на сексологията в световен мащаб, а фармацевтичните инвестиции за медициназиране на тематиката доведоха до нереалистичното раздуване на структурите по сексуална медицина по света, които буквално

погълнаха сексологичните. Така системният, интегративен подход към сексуалността, с подчертан хуманистичен акцент тихомълком бе подменен с био-медицински редуционизъм, свеждащ сексуалното единствено до гениталното и то разглеждано изключително в контекста на „физиологично функциониране“ напълно изключено от емоционалността и междуличностните отношения (M. Klein, 2012).

Пазарният филтър

Живеем в стоково-паричен свят, основан на частната собственост, притежанието и търговската размяна, целяща печалба. В тази култура всяко нещо има своя „потребителска стойност“, която е съизмерима с универсалната мярка – парите. Всичко може да се купи и продаде. Сексуалните преживявания също са стока, чиято стойност нараства пропорционално на силиконовите инвестиции и намалява „неизбежно“ с възрастта и годините съвместен живот в двойката. В подобна културна битност наричана още „сексуализация“ мъжете се изживяват като купувачи, а от жените се очаква прелъстително да предлагат на пазара еротичните си чарове. Този филтър на мислене разглежда всяко сексуално взаимодействие като борсова манипулация, в която страните се стремят да придобият повече на възможно по-ниска цена.

Често ценностите на „сексуализацията“ са неразривно свързани с идеята за доминирането. Този мироглед ни е добре познат от миналото когато единствения начин човек да се чувства сигурен се свързваше с възможността да потиска и подчинява останалите на своята воля – „ако не искаш да си наковалня, трябва да си чука“. Това предполага, че за да се чувства добре в интимната си връзка, човек следва да доминира над партньора си, да го подчини, следи и контролира стриктно. Основният аргумент в отношенията е силата и страхът. В този контекст еротичното основно се възприема като борба за завоюване и притежаване, като „битка на белия тепих“, в която основният въпрос е „кой -кого“.

3. Филтърът на сензациата

Съвременният човек е пренаситен от информация, която го залива от всякъде и той рядко има възможност да я провери и осмисли напълно. В този информационен шум най-сигурният начин да те забележат е като предизвикаш сензация или скандал. Прекомерното присъствие на медиите (особено телевизията) в живота на днешния българин отразява липсата на истински автономен духовен живот в домовете и подмяната му с пасивно сиирджийското отношение към случващото се. Този воайорски манталитет предразполага към изграждане на една фрагментирана и изключително повърхностна псевдокултура, силно податлива на популистки внушения и готови клишета за всичко. Много хора днес са чували по малко за какво ли не, но почти за нищо нямат цялостно смислено мнение или аргументирана лична позиция. Парченцата информация са като разхвърлен пъзел, за сглобяването на който никой не го е грижа, а и определено това е

по-удобно за онези, които ловят риба в мътна вода. Средно статистическият зрител е гъделичкан от злободневно дъвчене на информационна дъвка, от която рядко му остава време да вкарат някакво по-хранително и креативно съдържание в съзнанието си. Всеки ден се срещам с пациенти, които са чували за „секс хапчета“, „хормони“, „еректилна дисфункция“, „G точка“ и какво ли още не, но никога не са се опитали да подредят по смислен начин чутото и прочетеното, така че то да им върши някаква работа в реалния им ежедневен живот. Вместо това сензационната псевдоинформираност се превръща в димна завеса, предизвикваща паника, обърканост и подозрителност, в която се чувстваме още по-безпомощни и подвластни на различни манипулации.

4. Филтърът на лицемерието и двойствеността

Културата ни е дълбоко противоречива и вътрешно несъгласувана. Тя изначално приема двойствеността като начин на съществуване. Тази традиция навярно идва от робството, но по времето на социализма бе сериозно доразвита. Тогава и децата се научаваха да разграничават социално желаното и политически удобното мислене, говорене и действие, от реалната истина на живота. През последните двадесетина години невнятните църковни проповеди безуспешно се опитват да заменят партийните повели. За повечето хора обаче е практически непостижимо осъзнаването и споделянето на еротичните преживявания да стане на стерилния език от евангелските текстове. Да оставим, че опитите т.н. „християнски морал“ да бъде представян като „общочовешки“, отчайващо се натъкват на непримирими противоречия, свързани с отхвърлянето на самозадоволяването, на интимните контакти преди брака, на съвременната контрацепция и асистираните репродуктивни технологии, на сексуалните различия и разнообразието в сексуалните практики, доброволно приемани от партньорите. Днес е ясно, че напъните за въвеждане на религиозно образование в училище обслужват единствено интересите на Синода и нямат нищо общо с моралното израстване на подрастващите, което няма как да се случи посредством проповеди от амвона. Идеологичната обремененост на църковните догми, съчетана с пълното отсъствие на каквито и да било съвременни образователни подходи за личностно израстване, основателно са причина в повечето развити страни по света църквата да бъде отделена не само от държавата, но и от държавното образование.

Хуманистичната алтернативата

Неизбежно е в днешния постмодерен свят да приемем плурализма на нравствени ценности, поведенчески модели и възможности за осмисляне на живота. Това обаче в никакъв случай не означава абдикиране от личен морален и екзистенциален избор. Напротив – пред колкото повече алтернативни възможности за творческо конструиране на собственото съзнание и битие е изправен днешния човек, толкова по-многомерен следва да е погледът му към живота и към него

самия. Подобна холограмна визия предполага не на последно място и наличието на адекватен език – диференциран, нюансиран, гъвкав и богат.

Основният недостатък на филтрите, за които ставаше въпрос е, че те редуцират възприемането и осмислянето ни по отношение на сексуалността и интимните отношения, свеждайки го до някакви генерализирани и едностранчиви, опростенчески и поради това неадекватни схеми.

Алтернативата е един цялостен (холистичен), интегративен и многопластен поглед към личния живот, съобразен с безкрайното му богатство, необятност и инвариантност. Като основа на подобен светоглед би могъл да е **Хуманизмът на двадесет и първи век**. Корените на Хуманизма идват от древността, разцъфтяват през Ренесанса за да изградят здравия фундамент на съвременната наука за човека, положен с трудовете на Ейбрахам Маслоу, Карл Роджърс и цяла плеяда психотерапевти и мислители от последните десетилетия. Хуманизмът от възникването си до наши дни е в непрекъсната борба не само църковния догматизъм и вулгарния материализъм, но и мистичната шарлатанска езотерика. Неговите аргументи са в строгите научни доказателства от областта на невронауките и науките за човешкото поведение, съчетани с постиженията на съвременната психология, антропология и културология.

Именно хуманистичното мислене и ценности, съчетани със съответстващия им език са нужни на днешния образован човек за да разбира по-проникновено еротичните си преживявания, да изразява по-богато копнежите си, да изгражда по-гъвкави и удовлетворяващи интимни отношения.

Хуманизмът би приютил и култивирал уличните думи хулигани, които се бият по кръстовищата или размиват подпийнали компании. Би ги помирил с напудрените словоизлияния, до които прибъгваме когато се правим на влюбени или високо възпитани. Би ограничил територията на ширещите се из ежедневната ни реч универсалните заместители и помагачи от рода на „туй“, „онуй“ и „таковам“.

В една по-чувствителна, толерантна и богата езикова среда би имало място и за добре познатите ни латински думи, въведени преди векове от медиците за да демонстрират на простолюдието високата си образованост. Тези думи са твърде дистанцирани и високомерни в претенциите си за обективна безпристрастност. При това, много често не е ясно какво точно изразяват. Да вземем като пример основната думичка СЕКС. Тя идва от латинското разсичам за да изрази разцепването на живата природа на две взаимно привличащи се половини. Същото значение има и българската дума „пол“, независимо че у нас все още някои правят разлика между пол и секс. Най-вероятната причина за това разграничаване е асоциирането на думичката „секс“ единствено със сношение (правя секс). От тук идва и базисното опростяване на всичко, свързано със секса – то се свързва само със сношението. Затова и някои родители се противопоставят на сексуалното образование, въобразявайки си, че в училище децата им ще бъдат учени „как да правят секс“. По същата причина вече ми е неудобно да се

идентифицирам като сексолог, тъй като за някои хора това означава „специалист по оная работа”.

Призивите за връщане към добрите стари „мръсни думи”, отправяни от отделни представители на народната интелигенция, мен лично не ме въодушевяват. Искаме или не, каруцарският речник неизбежно дава просташки и циничен привкус, който остава в устата като миризма на чесън. А всички знаем, че чесънът дори и много полезен за здравето, не е сред предпочитаните съставки в любовната козметика.

Вместо да реабилитираме нецензурните думи, узаконявайки по този начин вулгарното си мислене (макар и под прикритието на червените точки), по-добре ще е да утвърждаваме нови думи с ново съдържание. Думи като „интимност” например. Тази дума също идва от латински, като с нея е означавано нещо изключително съкровено и лично, а също и много близък приятел. Изграждането на истинска интимност в една продължителна еротична връзка е уникално предизвикателство в живота на съвременния човек. За разлика от стотици поколения преди нас, днес ние имаме уникалния шанс сами да избираме семейните си партньори и то главно на основата на еротичното и духовното привличане. С това разширяваме неимоверно пространството на еротичните вълнения, които очевидно не са привилегия единствено на романтичната влюбеност или мимолетните срещи между непознати.

Изработването на нов, по-богат и съдържателен език не е само въпрос на езикова практика, но и на различни екзистенциални избори, ценностни алтернативи и житейски опит. То е част от емоционалната грамотност, изградена от най-ранно детство. Затова си струва да сме по-взискателни към речта си, да сме по-чувствителни към преживяванията си и по-емпатични към хората около нас. При това не само в семейния диалог и общуване, които са модели за децата ни, но и в директното си отношение към подрастващите. Изразяването на уважение и зачитане на техните еротични преживявания е немислимо без намиране на най-точните и ясни думи, с които ги назоваваме.

Изключителен е приносът на журналистите за промяната на публичното ни говорене по сексуалната тематика. Не ще и съмнение, че централна роля в „опростачването” на езика ни имат банда безотговорни драскачи, които в ламтежа си към евтини сензации са готови да се гаврят с всичко, стига така да предизвикат скандал. Именно тези осквернители на словото неуморно предлагат профанизиращи шаблони и клишета, удобни за използване от тези, които мразят да мислят. Непрестанно те смилат многообразната и провокираща размисъл информация, за да я превърнат в пикантен, лесно смилаем чипс с многохиляден тираж. Оправданието, че предлагат това, което се търси е също толкова цинично, колкото и подобно обяснение на наркодилъра или производителя на токсична храна.

Създаването на един по-човечен свят се случва ежедневно в отношенията ни с най-близките ни хора в семейството. Затова разговора за сексуалността и

интимните отношения, който отразява основата на реалния ни личен живот, винаги ще бъде актуален.

Хуманистичната атмосфера, в която процъфтява потенциала ни за развитие и обич се създава с безусловно позитивно приемане на другия като условие и възможност за собственото ни оцеляване и развитие. Тя се основава на дълбоката вяра в доброто, заложено у всеки от нас като частица от божествената ни същност.

Хората на духа са тези, който преобразяват битието, защото едва ли има нещо ценно в материалния ни свят, което да не се е родило най-напред в нечие сърце или душа. А най-ценното, което създаваме са децата ни. И си струва те да израстват в любов, която не е само на думи.

Литература:

1. Vasilev, K., Lyubovta, S. Izd. „Nauka i izkustvo”, 1974.
2. Gidikov, St., Polovata svitost na bulgarina kato osnova na negoviya kharakter. V sp. Filosofki pregled, kn. 2, 1934, 124 – 125.
3. Wnepolski, I., Filmut v poletu na kukturata., S., Nauka i izkustvo, 1985
4. Prodanov, V., Traditshionniya polov moral na bulgarina., V sb. Nedeliya-ponedelnik., S. , Profizdat, 1984, 169 – 175.
5. Khadjiiski, I., Bit I dushevnost na nashiya naroda S., 1966.
6. Klein, M., Sexual Inteligence – what we rely want from sex and how to get it., Harper Collins Publishers, New York, 2012.